

بررسی ساختار عاملی و پایایی مقیاس تعامل والد - فرزندی (PACHIQ) در دانش آموزان متوسطه

Examining the Factor Structure and Reliability of the Parent-Child Interaction Questionnaire (PACHIQ) among High School Students

O. Isanejad, Ph.D.

Department of Counseling, Faculty of Humanities & Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran

S. Y. Ghasemi, M. A.

Department of Counseling, Faculty of Humanities & Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran

F. Khandan, M. A.

Department of Counseling, Faculty of Humanities & Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran

دکتر امید عیسی نژاد ✉

استادیار گروه مشاوره دانشگاه کردستان

سید یوسف قاسمی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده دانشگاه کردستان

فریده خندان

کارشناس ارشد مشاوره خانواده دانشگاه کردستان

دریافت مقاله: ۹۵/۱۱/۹

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۶/۲/۴

پذیرش مقاله: ۹۶/۲/۳۰

Abstract

The present study was aimed at examining the factor structure, validity, and reliability of Parent-Child Interaction Questionnaire-Revised (PACHIQ-R) among Iranian families. This questionnaire measures two subscales of conflict resolution and acceptance in the two dimensions of parents (21 questions) and children (25 questions). PACHIQ-R questionnaire was translated from English and back-translated and was carried out on a random sample of 400 individuals (200 girls and 200 boys and their parents) in high schools.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ساختار عاملی، روایی و پایایی مقیاس تعامل والد فرزندی در خانواده‌های ایرانی بود. مقیاس تعامل والد فرزندی به سنجش دو زیرمقیاس حل تعارض و پذیرش در دو بعد والدین (۲۱ سؤال) و فرزندان (۲۵ سؤال) می‌پردازد. پرسش‌نامه از نسخه انگلیسی آن مورد ترجمه و بازترجمه قرار گرفت و روی نمونه‌ای تصادفی مشتمل بر ۴۰۰ نفر (۲۰۰ دختر و ۲۰۰ پسر به همراه والدین‌شان) در مدارس متوسطه اجرا گردید. به منظور تعیین روایی سازه سؤالات از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

✉ Corresponding author: Department of Counseling, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Kurdistan, Iran.
Email: O.Isanejad@uok.ac.ir

✉ نویسنده مسئول: کردستان، دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه مشاوره خانواده
پست الکترونیکی: O.Isanejad@uok.ac.ir

Factor analysis was employed in order to determine the construct validity. Retest method and internal consistency by Cronbach's Alpha were used to check the reliability of the questionnaire's forms (father evaluation by child, mother evaluation by child, child evaluation by father, and child evaluation by mother). The results of measuring the reliability using Alpha coefficient indicated 0.89 to 0.97 for instrument's subscales. Subscales showed that fitness indices of confirmatory factor analysis confirmed the presence of two first-order factors in both scales, which showed that the two-factor model of the four forms was fit with the data. In general, it can be stated that this scale has necessary properties of validity and reliability and can be employed in family research studies and consultation. Few and comprehensive items of this questionnaire result in collecting sufficient data in minimum time.

Keywords: Parent-Child Interaction. Factor Structure, Construct Validity, Reliability,

برای بررسی اعتبار نسخه‌های (ارزیابی فرزند از پدر، ارزیابی فرزند از مادر، ارزیابی پدر از فرزند، و ارزیابی مادر از فرزند) پرسش‌نامه از روش بازآزمایی و همسانی درونی به شیوه آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج پایایی سنجی با استفاده از ضریب آلفا، پایایی ۰/۸۹ تا ۰/۹۷ را برای زیرمقیاس‌های ابزار به دست داد. زیرمقیاس‌های ابزار نشان دادند شاخص‌های برازندگی تحلیل عاملی تأییدی، تأیید کننده ساختار دو عاملی هستند که نشان می‌دهد مدل دو عاملی در ۴ نسخه ابزار با داده‌ها برازش دارد. در مجموع می‌توان گفت که این مقیاس، ویژگی‌های یک آزمون روا و پایا را داراست و می‌توان در موقعیت‌های پژوهشی و مشاوره‌ای از آن استفاده کرد. تعداد کم اما جامع سؤالات پرسش‌نامه، مزیتی است که موجب به دست آوردن اطلاعات لازم در زمانی اندک می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: تعامل والد فرزند، ساختار عاملی، روایی سازه، پایایی.

مقدمه

خانواده و شیوه‌های فرزندپروری از مهم‌ترین عوامل در رشد روانی اجتماعی فرزندان هستند (بلوسوم، فیت، فریزر، کولی و ایوانز^۱، ۲۰۱۶؛ گالارین و الونسو- ارببول^۲، ۲۰۱۲). خانواده‌هایی که بسیار گرم و صمیمی رفتار می‌کنند به نتایج مثبتی نسبت به فرزند خود می‌رسند، در حالی که رفتارهای منفی و کنترل‌کننده والدین باعث بروز مشکلات رفتاری در آن‌ها می‌شود (جیوردانو، جانسون، منینگ و لانگمور^۳، ۲۰۱۶؛ فنینگ و بیکر^۴، ۲۰۱۲؛ بیکر، اسمیت، گرینبرگ، سلترز و تیلور^۵، ۲۰۱۱؛ فنینگ و بیکر، جوونن^۶، ۲۰۱۱؛ بیکر، نیس، فنینگ، کرنیک و بلاچر^۷، ۲۰۱۰).

از آن‌جا که رابطه بین والدین و فرزندان نخستین معرفی دنیای ارتباطات برای فرزند می‌باشد، احساس عشق، صمیمیت و امنیت به طور مستقیم ریشه در این روابط دارد (کارنز- هولت^۸، ۲۰۱۲). فقدان ارتباط والدین در زندگی فرزندان، به فعل و انفعالات والد - فرزندی ضعیف‌تر و سطحی‌تر منجر خواهد شد و این مسئله به نوبه خود سبب بروز مشکلات پیچیده‌تری در آینده فرزند می‌شود (کاسترو - اسکیلو و همکاران^۹، ۲۰۱۳؛ بروفی-هرب، زاجیسک-فاربر، بوکنک، مک‌لوی و استنزبری^{۱۰}، ۲۰۱۳؛ ساموئلسون، کروگر و ویلسون^{۱۱}، ۲۰۱۲؛ ویلسون و دوربین^{۱۲}، ۲۰۱۲؛ لیجتن، اوربیک و جانسنز^{۱۳}، ۲۰۱۲) که بامریند^{۱۴} (۱۹۷۱)، این روابط را

در سبک‌های والدینی مورد بررسی قرار داده است، مک کویی و مارتین^{۱۵} (۱۹۸۳) نیز این مدل را بازنگاری کردند. طبق نظر بامریند سبک‌های والدینی می‌توانند براساس دو مشخصه توقع^{۱۶} و پاسخ‌دهی^{۱۷} طبقه‌بندی شوند. توقع به این اشاره دارد که والدین انتظار رفتارهای پخته دارند، بنابراین کنترل و نظارت می‌کنند. پاسخ‌دهی اشاره می‌کند به این‌که والدین گرمی عاطفی و پذیرش نشان می‌دهند و خود را درگیر کارهای فرزندان می‌کنند. بر اساس این دو مشخصه بامریند سه سبک والدینی را معرفی کرد: مستبد^{۱۸}، مقتدر^{۱۹} و آسان‌گیر^{۲۰}. بعدها مک کویی و مارتین سبک بی‌اعتنا^{۲۱} را اضافه کردند. در تیپ‌شناسی بامریند (بایرز^{۲۲}، ۲۰۰۹)، چهار سبک والدینی را بدین صورت شرح می‌دهد: والدین مستبد، سطح بالایی از توقع به همراه سطح پایینی از پاسخ‌دهی را نشان می‌دهند. والدین آزادگذار سطح پایینی از توقع به همراه سطح بالایی از پاسخ‌دهی را نشان می‌دهند. والدین بی‌اعتنا، سطح پایینی از توقع به همراه سطح پایینی از پاسخ‌دهی را نشان می‌دهند که تحقیقات اخیر نیز موارد فوق را تأیید می‌کنند (کلی و همکاران^{۲۳}، ۲۰۱۶؛ استور، هال، مک ماهون و ایستون^{۲۴}، ۲۰۱۲؛ هسکت، استلتر، پروفیت، نیس^{۲۵}، ۲۰۱۲).

مدل اجتماعی لامب و لويس^{۲۶} (۲۰۰۴) نیز بر روابط بین والدین و فرزندان تأکید می‌کنند و به طور مختصری با فرهنگ جامعه در ارتباط است. در جایی که فرزندان با اعضای خانواده بزرگ می‌شوند و از آن جایی که بسیاری از فرزندان در شرایط مختلف، پیچیده و روابط بین‌فردی رشد می‌کنند، پس نمی‌توان ارزش‌های فرزندپروری را جدا از بافت فرهنگی یا اجتماعی که فرد در آن زیسته است، در نظر گرفت (مینسی، اوم و تورپین^{۲۷}، ۲۰۱۶؛ راماکرز و سویسا^{۲۸}، ۲۰۱۲). نتایج پژوهش‌های انجام شده در جوامع فرهنگی گوناگون نیز نشان می‌دهد که ارزش‌های مورد نظر مادران برای انتقال به فرزندان، در میان فرهنگ‌های مختلف تشابه و تفاوت‌هایی دارد. برای نمونه برخی از بررسی‌های انجام شده پیرامون ویژگی‌های مطلوب فرزندان از نگاه والدین نشان می‌دهد که از نظر والدین کره‌ای، داشتن فرزندان خودمختار^{۲۹}، خوش‌رو^{۳۰}، صادق^{۳۱}، متعادل^{۳۲}، ملاحظه‌کار^{۳۳} و مؤدب از اهمیت بالایی برخوردار است (پارک و ون^{۳۴}، ۲۰۰۹). از منظر مادران ژاپنی، مهربانی^{۳۵}، همدلی^{۳۶}، حساسیت^{۳۷}، ادب، عدم آزار دیگران و ملاحظه‌کار بودن ویژگی‌های مطلوب فرزند محسوب می‌گردد (هالووی و ناگیس^{۳۸}، ۲۰۱۴). از نظر مادران اهل مغولستان، هم‌نوايي با مراتب قدرت اجتماعی^{۳۹} و تلاش در جهت دستیابی به دانش و رشد شخصی^{۴۰} از اهمیت زیادی برخوردار است (گرف، رودر، هین، مولر، گانزوریک^{۴۱}، ۲۰۱۴) و والدین هندی، بر پیوند خانوادگی، به هم‌وابستگی، وفاداری نسبت به خانواده، اطاعت، باورهای مذهبی و پیشرفت تحصیلی و شغلی به عنوان ویژگی‌های مطلوب تأکید دارند (ایزاک، انی و پراشانت^{۴۲}، ۲۰۱۴). با تأمل بر بررسی‌های انجام شده می‌توان عنوان نمود که در تشابهات موجود در زمینه ارزش‌های فرزندپروری در جوامع فرهنگی گوناگون، تفاوت‌های قابل توجهی نیز وجود دارد. در نتیجه لازم است برای شناخت ارزش‌های فرزندپروری هر جامعه، آن را در بافت فرهنگی جامعه مورد نظر بررسی نمود. نتایج برخی از پژوهش‌های انجام شده در مورد ارزش‌های فرزندپروری، نشان می‌دهد ارزش‌هایی که والدین برای انتقال به فرزندان‌شان در نظر دارند تا حدی بر حسب سن فرزند تغییر می‌کند. برای نمونه تودگ و همکاران^{۴۳} (۲۰۱۳)، به بررسی ارزش‌های فرزندپروری در سه مقطع سنی ۳، ۳۶، ۷۲ ماهگی در برزیل پرداختند. نتایج بررسی ایشان نشان داد که ارزش‌های فرزندپروری والدین طی رشد فرزند تا حدودی تغییر می‌کند.

هرچند در فرایند رشد و پرورش فرزند، هر دو والد نقش دارند، اما در بسیاری از جوامع، مادر نقش بیشتری نسبت به پدر در رشد فرزند و مراقبت از وی دارد (حسین^{۴۴}، ۲۰۱۴). اگرچه یافته‌ها توصیه می‌کنند که مادران و پدران به طور یکسان در مسائل اجتماعی، فکری، احساسی و تربیت فرزند خود نقش دارند (فیورتنس، فاریا، بیگی و لویز- دو- سانتوس^{۴۵}، ۲۰۱۵؛ بروون، منگلسدورف و نف^{۴۶}، ۲۰۱۲؛ مارتین، ریان، بروکس-گان^{۴۷}، ۲۰۱۰).

به علاوه در بسیاری از کشورها معمولاً مادر، مدت‌زمان بیشتری را نسبت به پدر در ارتباط مستقیم با فرزند سپری می‌نماید، برای نمونه در هند (ایزاک و همکاران، ۲۰۱۴)، ویتنام (مستکینا، سون و شین^{۴۸}، ۲۰۱۴)، مالزی (حسین، ۲۰۱۴)، پاکستان (زمان^{۴۹}، ۲۰۱۴)، اردن (تاکاش و ال-حسن^{۵۰}، ۲۰۱۴) و ژاپن (هالووی و ناگاس، ۲۰۱۴)، مادر نقش اصلی را در تربیت و مراقبت از فرزند بر عهده دارد. در ایران نیز مانند بسیاری از کشورها، روابط فرزند با والدین‌شان تا حدود زیادی با مادر است (پیرمرادی^{۵۱}، ۱۳۸۳) که ارزیابی روابط بین والدین و فرزندان از طریق مشاهده بر رفتار آن‌ها صورت می‌گیرد و این ارزیابی معمولاً در زمینه مبتنی بر شواهد رفتاری والدین انجام می‌شود (زیسر و ایبرگ^{۵۲}، ۲۰۱۰). متأسفانه، تعدادی از عوامل باعث ایجاد مشکلاتی در این‌گونه ارزیابی‌ها شده‌اند که این مشکلات از قبیل مدت‌زمان و جایگاه مشاهدات (روله، مک ماهون و وندو^{۵۳}، ۲۰۰۹) و نوع کار (شانلی و نیس^{۵۴}، ۲۰۱۱؛ گاردنر^{۵۵}، ۲۰۰۰) می‌باشند (نیس، بارت، پرویت، شانلی^{۵۶}، ۲۰۱۶).

در مطالعه تأثیر فرزندپروری بر آسیب‌شناسی روانی فرزندان، در دست داشتن ابزارهای معتبر و پایا برای ارزیابی کیفیت روابط والد - فرزندی از اهمیت برخوردار است. تاکنون تعدادی از ابزارها بر اساس دیدگاه‌های نظری مختلف تهیه شده‌اند (لانگ، اورز، جانسن و دلان^{۵۷}، ۲۰۰۲) که تعدادی از ابزارها توسط نظریه‌پردازان ساختاری خانواده تهیه شده‌اند. این ابزارها در درجه اول بر انسجام خانواده متمرکز هستند. فرض می‌شود که سطوح بالا و پایین انسجام که با این ابزارها اندازه‌گیری می‌گردد، با افزایش مسئولیت در آسیب‌شناسی روانی همبستگی دارند. رابطه U برعکس بین سطوح انسجام و مسئولیت تفسیر نمرات آزمون را پیچیده می‌سازد. با توجه به تفاسیر، ابزارهایی که بر کیفیت تعامل، مشارکت مؤثر و کنترل رفتاری در خانواده متمرکز هستند و هیجانات بیان شده در خانواده را اندازه‌گیری می‌کنند، راحت‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرند. دیگر انواع ابزارها برای ارزیابی کیفیت شیوه‌های پرورش فرزند طراحی شده‌اند، مثل گزارش مقیاس شیوه فرزندپروری^{۵۸} شلتون، فریک و ووتون^{۵۹} (۱۹۹۶) پرسش‌نامه فرزندپروری آلاباما^{۶۰} (APQ) را ارائه می‌دهند که به جای تمرکز بر سبک‌های فرزندپروری بر رفتارهای فرزندپروری توجه دارد که شامل شش خرده‌مقیاس مبتنی بر نظریه است. ساختار عاملی (شامل شش عامل رایج) با استفاده از تحلیل عاملی مورد بررسی قرار نگرفته است. در چارچوب درمان سیستم‌های مسئله‌محور، اسکینر، استینهر و سانتا - باربارا^{۶۱} ابزار ارزیابی خانواده^{۶۲} (FAM) را به منظور ارزیابی روابط بین‌فردی در خانواده تهیه کرده‌اند. در اجرای FAM لازم است که هر یک از اعضای خانواده، پرسش‌نامه را با توجه به (در نظر گرفتن) دیگر اعضای خانواده (بستگان) تکمیل نماید (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲).

پرسش‌نامه تعامل والد - فرزندی^{۶۳} PACHIQ بر اساس نظریه یادگیری و نظریه سیستم‌های ساختاری می‌باشد. گویه‌های این پرسش‌نامه به رفتار و احساسات بین‌فردی مربوط می‌شود. PACHIQ-R ساختار

دو عاملی را با عواملی که به عنوان پذیرش^{۶۴} و حل تعارض^{۶۵} شناخته می‌شوند، نشان می‌دهد. نسخه والدین پرسش‌نامه PACHIQ-R مشتمل بر ۲۱ مورد (سؤال - گویه) و نسخه فرزندان مشتمل بر ۲۵ مورد می‌باشد (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲).

از نظر مفهومی، PACHIQ-R بر اساس خانواده‌درمانی ساختاری و رفتاری است. دیدگاه ساختاری به اهمیت الگوی رابطه بین اعضای خانواده، بازمی‌گردد؛ بنابراین، سؤالات PACHIQ-R، درست مانند سؤالات FAM بر مبنای اصول ارزیابی دوگانه (متقابل) تنظیم شده‌اند. ما فرض می‌کنیم هر یک از اعضای خانواده، تفکر و احساس منحصر به فردی درباره رابطه خود با هر یک از دیگر اعضای خانواده دارد. اگرچه FAM سؤالاتی درباره تعامل والدین و تعامل خواهر - برادرها را شامل می‌شود، PACHIQ-R صرفاً محدود به رابطه والد - فرزند است. در خانواده‌درمانی رفتاری بر ارزیابی و تغییر رفتار، شناخت و هیجان‌های شکل گرفته، تأکید می‌کند؛ بنابراین سؤالات PACHIQ-R بر مبنای این اصل تنظیم شده‌اند (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲).

این مطالعه، نتایج مربوط به توسعه و ویژگی‌های روان‌سنجی فرم تجدید نظر شده پرسش‌نامه تعامل والد - فرزند (PACHIQ-R) را ارائه می‌دهد. این ابزار برای ارزیابی کیفیت رابطه والدگری هر یک از والدین با هر یک (همه) از فرزندان‌شان، طراحی شده است. این ابزار بر نگرش‌ها و تعاملات رفتاری بین والد و فرزند توجه می‌کند. دو نسخه مجزا از پرسش‌نامه برای والدین و برای فرزندان طراحی شده است. سؤالات به گونه‌ای تنظیم شده‌اند که از رابطه منحنی بین ساختار نهفته (پنهان) علایق و نمرات آزمون، جلوگیری می‌کند: نمرات بالاتر، رابطه بهتر را نشان می‌دهد؛ بنابراین در این پژوهش ساختار عاملی (روایی سازه) و پایایی فرم ترجمه شده PACHIQ-R بررسی شد. نبود ارتباط والدین در زندگی و کیفیت نامطلوب رابطه والدین با فرزندان و بی‌توجهی و غفلت والدین نسبت به فرزندان باعث فعل و انفعالات والد - فرزندی شده و سبب بروز مشکلات پیچیده‌تری در آینده فرزند می‌شود. در این راستا پژوهش حاضر برای بررسی تعامل والد فرزند PACHIQ (پرسش‌نامه تعامل والد - فرزند) به منظور کمک به متخصصان و محققان برای ارزیابی این‌که والدین رابطه خود با فرزندان‌شان را چگونه ارزیابی می‌کنند، طراحی شده است. در مطالعه حاضر هدف هنجاریابی و بررسی روایی و پایایی در فرهنگ ایرانی می‌باشد. در رابطه با پاسخ به این‌که آیا پرسش‌نامه تعامل والد - فرزندی دارای روایی جهت استفاده در ایران می‌باشد؟ و این‌که ساختار عاملی پرسش‌نامه با استفاده از نمونه این پژوهش چگونه است؟ آیا پرسش‌نامه والد - فرزندی دارای پایایی جهت استفاده در ایران می‌باشد؟ هم‌چنین بین فرم‌های مادر - فرزند و پدر - فرزند همبستگی معنی‌داری وجود دارد؟

روش پژوهش

جامعه آماری و نمونه

پژوهش حاضر بررسی توصیفی - پیمایشی از نوع ابزارسازی و اعتبارسنجی بود. فرایند آماده‌سازی و استفاده از پرسش‌نامه‌ای که در فرهنگ دیگری به وجود آمده، مستلزم ترجمه و بازترجمه‌های متعددی است که به منظور کسب اطمینان از معادل بودن مفاهیم پرسش‌نامه اصلی با پرسش‌نامه ترجمه شده صورت می‌گیرد. برای ترجمه و آماده‌سازی مقیاس تعامل والد - فرزندی گام‌های زیر برداشته شد: (۱) دو نفر

(متخصص زبان انگلیسی) به طور جداگانه پرسش‌نامه اصلی را از زبان انگلیسی به زبان فارسی ترجمه کردند. این دو ترجمه توسط نویسندگان مقاله با یکدیگر مقایسه شد. ۲) دو نفر (متخصص زبان انگلیسی) به طور جداگانه متن مذکور را از زبان فارسی به زبان انگلیسی ترجمه کردند. این دو ترجمه توسط نویسندگان مقاله با یکدیگر مقایسه شد. ترجمه مذکور با ترجمه اصلی مقایسه شد و تفاوت چندانی بین نسخه بازترجمه و نسخه اصلی وجود نداشت. در پایان نسخه فارسی مقیاس تهیه گردید. هم‌چنین در مطالعه‌های مقدماتی؛ نسخه فارسی مقیاس در میان ۴۰ فرزند و والدین‌شان به طور آزمایشی به کار برده شد و از قابلیت کاربرد آن اطمینان حاصل گردید.

جامعه آماری در پژوهش حاضر، شامل کلیه والدینی بودند که فرزند آن‌ها در مدارس متوسطه شهر جویبار در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ مشغول به تحصیل بودند. تعداد نمونه پژوهش شامل ۴۰۰ فرزند به همراه والدین‌شان می‌باشد. روش نمونه‌گیری به شیوه خوشه‌ای بود. از بین تمامی مدارس متوسطه شهرستان جویبار سه دبیرستان دخترانه و سه دبیرستان پسرانه و در هر دبیرستان سه کلاس از هر سه پایه به تصادف انتخاب شدند. همه فرزندان انتخاب شده مورد آزمون قرار گرفتند. به همه آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که پاسخ‌های آنان محرمانه خواهد بود.

شرکت‌کنندگان

۱۲۰۰ نفر در این تحقیق شرکت داشتند که تعداد ۴۰۰ نفر آن مادران بودند که میانگین سنی برای مادران ۴۰/۱۶ و انحراف استاندارد ۵/۴۷ در دامنه سنی ۲۹-۶۷ بود. سطح تحصیلات ۱۷۸ نفر از مادران ابتدایی بود (۴۴/۵ درصد)، ۱۱۳ نفر سیکل (۲۸/۳ درصد)، ۶۵ نفر دیپلم (۱۶/۳ درصد)، ۹ نفر فوق دیپلم (۲/۳ درصد)، ۲۷ نفر لیسانس (۶/۸ درصد)، ۶ نفر فوق لیسانس (۱/۵ درصد) و سطح تحصیلات ۲ نفر دکتری (۵ درصد) بود. تعداد ۴۰۰ نفر آن پدران بودند که میانگین سنی برای پدران ۴۵/۳۰ و انحراف استاندارد ۶/۵۱ در دامنه سنی ۳۵-۷۳ بود. سطح تحصیلات ۱۳۷ نفر از پدران ابتدایی بود (۳۴/۳ درصد)، ۱۰۶ نفر سیکل (۲۶/۵ درصد)، ۹۸ نفر دیپلم (۲۴/۵ درصد)، ۱۵ نفر فوق دیپلم (۳/۸ درصد)، ۲۹ نفر لیسانس (۷/۳ درصد) و سطح تحصیلات ۱۵ نفر فوق لیسانس (۳/۸ درصد) بود.

دامنه سنی فرزندان از ۱۲ تا ۱۸ متغیر بود که میانگین‌شان ۱۵/۶۳ و انحراف استاندارد آن برابر با ۱/۴۱ بود. جنسیت ۲۰۰ نفر از آزمودنی‌ها دختر (۵۰ درصد) و جنسیت ۲۰۰ نفر از فرزندان پسر بود (۵۰ درصد) که تعداد ۲۱۸ نفر آن فرزند اول (۵۴/۵ درصد)، ۱۰۹ نفر فرزند دوم (۲۷/۳ درصد)، ۵۳ نفر فرزند سوم (۱۳/۳ درصد)، ۱۰ نفر فرزند چهارم (۲/۵ درصد)، ۹ نفر فرزند پنجم (۲/۳ درصد)، ۱ نفر فرزند ششم (۳ درصد) بودند.

ابزار سنجش

تعامل والد - فرزندی (PACHIQ): PACHIQ (پرسش‌نامه تعامل والد - فرزند) به منظور کمک به متخصصان و محققان برای ارزیابی این‌که والدین رابطه خود با فرزندان‌شان را چگونه می‌بینند (PACHIQ - نسخه والدین) و هم‌چنین این‌که فرزندان رابطه خود با والدین‌شان را چگونه ارزیابی می‌کنند، طراحی شده

است. گویه‌های این پرسش‌نامه به رفتار و احساسات بین‌فردی مربوط می‌شود. PACHIQ-R شامل ۲۱ آیتم برای والدین ۲۵ آیتم برای فرزند می‌باشد. مقیاس لیکرتی ۵ درجه‌ای (۱= کاملاً مخالفم تا ۵= کاملاً موافقم) برای محاسبه دو خرده‌مقیاس حل تعارض و پذیرش مورد استفاده قرار گرفت. خرده‌مقیاس حل تعارض؛ برای مادران (ضریب آلفای = ۰/۹۰) و پدران (ضریب آلفای = ۰/۹۳) و خرده‌مقیاس پذیرش برای مادران (ضریب آلفای = ۰/۷۹) و پدران (ضریب آلفای = ۰/۸۱). خرده‌مقیاس حل تعارض؛ نگرش فرزندان نسبت به پدران‌شان (ضریب آلفای = ۰/۹۵) و مادران‌شان (ضریب آلفای = ۰/۹۳) و خرده‌مقیاس پذیرش فرزندان نسبت به مادران‌شان (ضریب آلفای = ۰/۷۸) و پدران‌شان (ضریب آلفای = ۰/۸۰). آلفای کل برای مادران ۸۶/ برای پدران ۹۳/ برای نگرش فرزند به مادر ۹۳/ و نگرش فرزند به پدر ۹۵/ گزارش شده است (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲).

یافته‌ها

برای برازش مدل عاملی تأییدی ابتدا شاخصه‌ای توصیفی و در ادامه شاخص‌های برازش آورده شده است.

جدول ۱: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در فرزندان

r.q13	r.q12	q11	r.q10	q9	q8	r.q7	q6	r.q5	r.q4	r.q3	r.q2	r.q1	
											۱	۰/۱۷	r.q2
										۱	-۰/۱۲	-۰/۲۳**	r.q3
									۱	-۰/۳۰**	-۰/۱۲	-۰/۲۳**	r.q4
								۱	-۰/۴۱**	-۰/۱۴**	-۰/۱۶**	-۰/۲۸**	r.q5
						۱	-۰/۳۹**	-۰/۱۹**	-۰/۲۳**	-۰/۱۸	-۰/۲۱**	-۰/۲۱**	q6
						۱	-۰/۲۴**	-۰/۴۳**	-۰/۲۳**	-۰/۲۶**	-۰/۱۵**	-۰/۲۲**	r.q7
					۱	-۰/۳۶**	-۰/۳۳**	-۰/۲۴**	-۰/۳۱**	-۰/۱۵**	-۰/۱۵**	-۰/۱۰*	q8
				۱	-۰/۲۷**	-۰/۱۴**	-۰/۲۵**	-۰/۱۵**	-۰/۱۱	-۰/۲۷**	-۰/۱۶	-۰/۱۹	q9
			۱	-۰/۱۴**	-۰/۲۹**	-۰/۳۷**	-۰/۳۰**	-۰/۴۷**	-۰/۳۳**	-۰/۳۱**	-۰/۱۲*	-۰/۲۳**	r.q10
		۱	-۰/۲۳**	-۰/۱۱*	-۰/۴۴**	-۰/۳۶**	-۰/۳۳**	-۰/۲۷**	-۰/۲۹**	-۰/۱۷**	-۰/۱۵	-۰/۱۷	q11
		۱	-۰/۳۱**	-۰/۲۵**	-۰/۱۹**	-۰/۳۰**	-۰/۱۵**	-۰/۲۵**	-۰/۲۹**	-۰/۳۷**	-۰/۱۰*	-۰/۱۱	r.q12
۱	-۰/۱۸**	-۰/۱۴**	-۰/۲۵**	-۰/۱۷	-۰/۱۲*	-۰/۲۳**	-۰/۱۲*	-۰/۲۵**	-۰/۱۴**	-۰/۱۶**	-۰/۲۰	-۰/۱۱	r.q13
-۰/۲۶**	-۰/۲۵**	-۰/۲۱**	-۰/۳۴**	-۰/۳۵**	-۰/۳۶**	-۰/۲۹**	-۰/۲۷**	-۰/۳۰**	-۰/۲۳**	-۰/۲۶**	-۰/۱۴**	-۰/۱۶	q14
-۰/۲۵**	-۰/۳۴**	-۰/۳۱**	-۰/۲۰**	-۰/۱۹	-۰/۱۲*	-۰/۴۰**	-۰/۲۲**	-۰/۳۶**	-۰/۱۸*	-۰/۱۷**	-۰/۱۸	-۰/۱۷	r.q15
-۰/۱۴	-۰/۳۳**	-۰/۲۴**	-۰/۱۷**	-۰/۲۷**	-۰/۲۴**	-۰/۱۹**	-۰/۱۷**	-۰/۲۷**	-۰/۱۵**	-۰/۲۰**	-۰/۲۰	-۰/۱۱*	q16
-۰/۱۳**	-۰/۲۳**	-۰/۱۹**	-۰/۳۵**	-۰/۲۶**	-۰/۳۴**	-۰/۲۵**	-۰/۲۶**	-۰/۳۳**	-۰/۲۲**	-۰/۲۵**	-۰/۱۶	-۰/۲۳**	q17
-۰/۲۲**	-۰/۲۳**	-۰/۳۱**	-۰/۵۰**	-۰/۳۲**	-۰/۲۹**	-۰/۳۸**	-۰/۳۹**	-۰/۵۴**	-۰/۳۴**	-۰/۲۸**	-۰/۱۸	-۰/۳۳**	q18
-۰/۱۷**	-۰/۲۱**	-۰/۲۶**	-۰/۳۶**	-۰/۴۰**	-۰/۲۳**	-۰/۲۹**	-۰/۴۰**	-۰/۳۷**	-۰/۲۳**	-۰/۲۸**	-۰/۱۱	-۰/۲۵**	q19
-۰/۲۲**	-۰/۲۲**	-۰/۲۷**	-۰/۲۹**	-۰/۳۹**	-۰/۳۳**	-۰/۳۷**	-۰/۳۴**	-۰/۳۶**	-۰/۲۰**	-۰/۲۸**	-۰/۱۴**	-۰/۱۷**	q20
-۰/۱۲*	-۰/۱۸**	-۰/۲۹**	-۰/۳۸**	-۰/۲۳**	-۰/۳۸**	-۰/۳۴**	-۰/۳۳**	-۰/۴۴**	-۰/۳۷**	-۰/۲۷**	-۰/۲۰	-۰/۲۸**	q21
-۰/۱۱*	-۰/۱۴	-۰/۲۴**	-۰/۴۰**	-۰/۱۶**	-۰/۲۶**	-۰/۱۵**	-۰/۲۳**	-۰/۲۲**	-۰/۲۲**	-۰/۲۰**	-۰/۱۵	-۰/۱۹**	r.q22
-۰/۲۴**	-۰/۲۰**	-۰/۲۰**	-۰/۳۵**	-۰/۳۸**	-۰/۲۸**	-۰/۲۹**	-۰/۲۷**	-۰/۳۷**	-۰/۱۸**	-۰/۲۹**	-۰/۱۶	-۰/۱۷**	q23
-۰/۲۳**	-۰/۲۹**	-۰/۲۰**	-۰/۳۴**	-۰/۲۴**	-۰/۱۷**	-۰/۲۷**	-۰/۲۷**	-۰/۲۶**	-۰/۱۳**	-۰/۲۵**	-۰/۱۶	-۰/۱۱*	q24
-۰/۲۷**	-۰/۲۱**	-۰/۳۵**	-۰/۴۰**	-۰/۲۳**	-۰/۲۰**	-۰/۳۷**	-۰/۳۱**	-۰/۴۲**	-۰/۲۷**	-۰/۱۷**	-۰/۱۹**	-۰/۱۶**	q25

ادامه جدول ۱: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در فرزندان

q25	q24	q23	r.q22	q21	q20	q19	q18	q17	q16	r.q15	q14	
										۱	۱	q14
										۱	۰/۱۹**	r.q15
									۱	۰/۱۱*	۰/۳۹**	q16
								۱	۰/۴۲**	۰/۱۴	۰/۳۵**	q17
							۱	۰/۴۴**	۰/۳۲**	۰/۳۳**	۰/۴۲**	q18
						۱	۰/۶۱**	۰/۴۱**	۰/۲۹**	۰/۱۸**	۰/۳۷**	q19
					۱	۰/۶۱**	۰/۵۹**	۰/۳۲**	۰/۳۰**	۰/۳۳**	۰/۳۹**	q20
				۱	۰/۵۶**	۰/۵۸**	۰/۵۶**	۰/۳۳**	۰/۲۹**	۰/۱۵**	۰/۴۱**	q21
			۱	۰/۳۹**	۰/۴۱**	۰/۴۱**	۰/۴۷**	۰/۳۷**	۰/۱۸**	۰/۱۱*	۰/۲۷**	r.q22
		۱	۰/۳۷**	۰/۳۹**	۰/۴۰**	۰/۴۵**	۰/۴۶**	۰/۲۸**	۰/۳۰**	۰/۲۴**	۰/۴۰**	q23
	۱	۰/۳۹**	۰/۱۷**	۰/۴۱**	۰/۴۲**	۰/۴۵**	۰/۳۶**	۰/۲۴**	۰/۲۰**	۰/۲۵**	۰/۳۸**	q24
۱	۰/۴۹**	۰/۳۶**	۰/۳۸**	۰/۵۰**	۰/۴۹**	۰/۴۲**	۰/۵۳**	۰/۳۱**	۰/۲۶**	۰/۲۱**	۰/۳۸**	q25

ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در جدول‌های ۱ تا ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۲: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در پدران

r.q10	q9	q8	r.q7	q6	r.q5	r.q4	r.q3	r.q2	r.q1	
								۱	۰/۲۸**	r.q2
							۱	۰/۵۴**	۰/۳۸**	r.q3
						۱	۰/۴۰**	۰/۳۱**	۰/۳۲**	r.q4
					۱	۰/۲۴**	۰/۵۱**	۰/۴۹**	۰/۳۵**	r.q5
				۱	-۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۰۰	۰/۰۸	-۰/۰۵	q6
			۱	-۰/۰۶	۰/۲۷**	۰/۰۵	۰/۱۵**	۰/۱۲*	۰/۰۹	r.q7
		۱	۰/۱۳**	-۰/۰۰	۰/۱۷**	۰/۱۹**	۰/۲۱**	۰/۱۹**	۰/۱۸**	q8
	۱	۰/۰۳	۰/۰۷**	-۰/۰۵	۰/۰۱**	-۰/۰۳	۰/۰۸**	۰/۰۶	۰/۰۸	q9
۱	۰/۱۴**	۰/۰۸	۰/۳۳**	-۰/۱۰*	۰/۳۸**	۰/۰۹	۰/۳۵**	۰/۳۲**	۰/۰۷	r.q10
۰/۰۰	-۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۱۰	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۱۵**	۰/۱۷	۰/۰۷	q11
-۰/۰۳	-۰/۰۰	-۰/۰۶	۰/۰۹	-۰/۰۹	۰/۰۷	۰/۰۶	۰/۰۷	۰/۰۴	-۰/۰۹	r.q12
۰/۴۴**	۰/۱۴**	۰/۱۸**	۰/۱۷**	-۰/۰۸	۰/۳۲**	۰/۲۲**	۰/۴۹**	۰/۴۹**	۰/۳۸**	r.q13
۰/۲۵**	۰/۱۰	۰/۲۰**	۰/۱۶**	۰/۰۲	۰/۴۷**	۰/۲۳**	۰/۴۸**	۰/۳۵**	۰/۳۹**	q14
۰/۲۱**	۰/۱۰*	۰/۲۰**	۰/۰۹	۰/۱۰*	۰/۳۳**	۰/۲۶**	۰/۴۷**	۰/۳۶**	۰/۴۳**	r.q15
۰/۱۶**	۰/۱۳*	۰/۲۱**	-۰/۰۲	۰/۱۷**	۰/۲۵**	۰/۳۰**	۰/۳۵**	۰/۴۱**	۰/۴۱**	q16
۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۱۹**	۰/۰۱	-۰/۰۰	۰/۲۸**	۰/۲۱**	۰/۳۸**	۰/۳۵**	۰/۴۸**	q17
۰/۲۷**	۰/۰۳	۰/۲۴**	۰/۱۸**	۰/۱۱	۰/۳۹**	۰/۳۱**	۰/۵۱**	۰/۵۰**	۰/۳۶**	q18
۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۱۵**	-۰/۰۰	-۰/۰۰	۰/۱۲*	۰/۱۴**	۰/۲۲**	۰/۲۸**	۰/۲۰**	q19
۰/۱۷**	۰/۱۳**	۰/۲۱**	-۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۲۵**	۰/۱۴**	۰/۲۸**	۰/۲۵**	۰/۳۶**	q20
۰/۱۴**	۰/۰۳	۰/۲۱**	۰/۱۴**	-۰/۰۱	۰/۱۹**	۰/۱۸**	۰/۲۶**	۰/۲۳**	۰/۲۴**	q21

ادامه جدول ۲: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در پدران

q21	q20	q19	q18	q17	q16	r.q15	q14	r.q13	r.q12	q11	q11
									۱	۰/۳۴	r.q12
								۱	-۰/۰۴	۰/۰۵	r.q13
							۱	۰/۴۳**	-۰/۰۴	۰/۰۳	q14
						۱	-۰/۴۷**	۰/۴۹**	-۰/۰۳	۰/۰۹	r.q15
					۱	-۰/۴۶**	-۰/۳۷**	۰/۳۸**	-۰/۰۷	-۰/۱۴**	q16
				۱	۰/۵۹**	-۰/۳۳**	-۰/۲۵**	۰/۳۵**	-۰/۰۶	۰/۰۷	q17
			۱	-۰/۳۳**	۰/۴۳**	-۰/۳۹**	-۰/۴۱**	۰/۳۷**	-۰/۰۹	-۰/۱۵**	q18
		۱	-۰/۲۱**	-۰/۳۵**	۰/۳۰**	-۰/۰۹	-۰/۲۳**	۰/۱۵**	-۰/۰۲	۰/۰۶	q19
	۱	۰/۱۷**	-۰/۲۵**	-۰/۴۵**	۰/۴۴**	-۰/۳۷**	-۰/۲۷**	۰/۴۰**	-۰/۰۷	۰/۰۹	q20
۱	-۰/۲۳**	۰/۳۳**	-۰/۲۸**	-۰/۳۶**	۰/۲۷**	-۰/۱۸**	-۰/۲۰**	-۰/۰۸	-۰/۰۶	-۰/۱۳*	q21

مقادیر همبستگی با توجه به تعداد زیاد متغیرهای آشکار (گویه‌های پرسش‌نامه) از دامنه تغییرات گسترده‌ای برخوردار است و بر این اساس به نظر می‌رسد ساختار تک‌عاملی نداشته باشد.

جدول ۳: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در مادران

r.q10	q9	q8	r.q7	q6	r.q5	r.q4	r.q3	r.q2	r.q1	r.q2
								۱	۰/۰۶	r.q2
							۱	-۰/۵۷**	-۰/۱۸**	r.q3
						۱	-۰/۲۵**	-۰/۲۴**	-۰/۱۷	r.q4
					۱	-۰/۱۸**	-۰/۴۴**	-۰/۳۷**	-۰/۰۹	r.q5
				۱	-۰/۱۰	-۰/۱۴**	-۰/۱۵**	-۰/۱۶**	-۰/۱۶**	q6
			۱	-۰/۱۱**	-۰/۲۱**	-۰/۱۴**	-۰/۲۳**	-۰/۱۵**	-۰/۰۵	r.q7
		۱	-۰/۱۳**	-۰/۰۰	-۰/۱۷**	-۰/۱۹**	-۰/۲۱**	-۰/۱۹**	-۰/۱۸**	q8
	۱	-۰/۱۱*	-۰/۱۴**	-۰/۰۹	-۰/۲۴**	-۰/۰۱	-۰/۳۲**	-۰/۲۵**	-۰/۵۰	q9
۱	-۰/۱۹**	-۰/۱۳**	-۰/۳۰**	-۰/۰۷	-۰/۳۸**	-۰/۱۳**	-۰/۴۰**	-۰/۳۰**	-۰/۱۳**	r.q10
-۰/۰۶	-۰/۰۵	-۰/۱۹**	-۰/۰۴	-۰/۱۷**	-۰/۰۱	-۰/۰۵	-۰/۱۲*	-۰/۱۳*	-۰/۱۰	q11
-۰/۰۳	-۰/۰۱	-۰/۰۶	-۰/۰۵	-۰/۰۴	-۰/۰۶	-۰/۱۰*	-۰/۰۲	-۰/۰۸	-۰/۱۳*	r.q12
-۰/۴۰**	-۰/۳۷**	-۰/۲۶**	-۰/۱۶**	-۰/۱۴**	-۰/۳۴**	-۰/۲۸**	-۰/۵۲**	-۰/۴۵**	-۰/۲۷**	r.q13
-۰/۳۷**	-۰/۴۱**	-۰/۱۳**	-۰/۱۸**	-۰/۰۹	-۰/۴۰**	-۰/۱۳*	-۰/۴۴**	-۰/۳۷**	-۰/۲۶**	q14
-۰/۳۰**	-۰/۱۶**	-۰/۱۶**	-۰/۱۷**	-۰/۲۰*	-۰/۲۱**	-۰/۱۲*	-۰/۳۱**	-۰/۳۱**	-۰/۳۰**	r.q15
-۰/۱۷**	-۰/۲۳**	-۰/۰۸	-۰/۱۳**	-۰/۰۷	-۰/۲۳**	-۰/۱۰*	-۰/۳۰**	-۰/۳۰**	-۰/۱۴**	q16
-۰/۰۶	-۰/۱۸**	-۰/۱۳**	-۰/۰۷	-۰/۱۰	-۰/۲۱**	-۰/۲۰**	-۰/۲۶**	-۰/۲۱**	-۰/۲۰**	q17
-۰/۲۶**	-۰/۱۵**	-۰/۴۷**	-۰/۱۶**	-۰/۱۲*	-۰/۳۷**	-۰/۰۹	-۰/۳۴**	-۰/۳۸**	-۰/۲۱**	q18
-۰/۲۹**	-۰/۱۸**	-۰/۱۹**	-۰/۱۴**	-۰/۱۰	-۰/۲۴**	-۰/۰۳	-۰/۱۸**	-۰/۲۱**	-۰/۰۸	q19
-۰/۲۰**	-۰/۲۳**	-۰/۲۸**	-۰/۱۲*	-۰/۱۲*	-۰/۲۰**	-۰/۲۲**	-۰/۲۹**	-۰/۲۲**	-۰/۱۶**	q20
-۰/۱۳**	-۰/۱۸**	-۰/۱۳*	-۰/۲۲**	-۰/۰۳	-۰/۱۹**	-۰/۱۳*	-۰/۱۹**	-۰/۲۲**	-۰/۰۹	q21

ادامه جدول ۳: ماتریس همبستگی گویه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R در مادران

q21	q20	q19	q18	q17	q16	r.q15	q14	r.q13	r.q12	q11
									۱	q11
									۱	r.q12
								۱	۰/۰۵	r.q13
							۱	۰/۴۷**	۰/۰۹	q14
						۱	۰/۳۲**	۰/۴۲**	۰/۰۹	r.q15
					۱	۰/۴۱**	۰/۳۶**	۰/۴۱**	۰/۰۹	q16
				۱	۰/۴۵**	۰/۳۷**	۰/۳۴**	۰/۳۴**	۰/۱۴**	q17
			۱	۰/۳۳**	۰/۳۷**	۰/۳۱**	۰/۳۳**	۰/۲۹**	۰/۰۵	q18
		۱	۰/۳۵**	۰/۱۶**	۰/۱۹**	۰/۲۱**	۰/۲۶**	۰/۱۸**	۰/۱۰	q19
	۱	۰/۲۳**	۰/۲۲**	۰/۲۵**	۰/۳۱**	۰/۳۳**	۰/۲۵**	۰/۴۵**	۰/۰۸	q20
۱	۰/۲۳**	۰/۳۴**	۰/۲۰**	۰/۱۵**	۰/۲۸**	۰/۱۴**	۰/۲۹**	۰/۱۸**	۰/۰۱	q21

برای بررسی ساختار عاملی پرسش‌نامه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد؛ زیرا ساختار عاملی این ابزار قبلاً توسط سازنده آن (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲) تعیین شده است. بر اساس مدل لانگ و همکاران (۲۰۰۲) ساختار دوعاملی مرتبه اول شامل عامل پذیرش و عامل نحوه مواجهه با تعارض، ارائه و برازش گردید.

جدول ۴: شاخص‌های برازش مدل دوعاملی پرسش‌نامه‌های PACHIQ-R

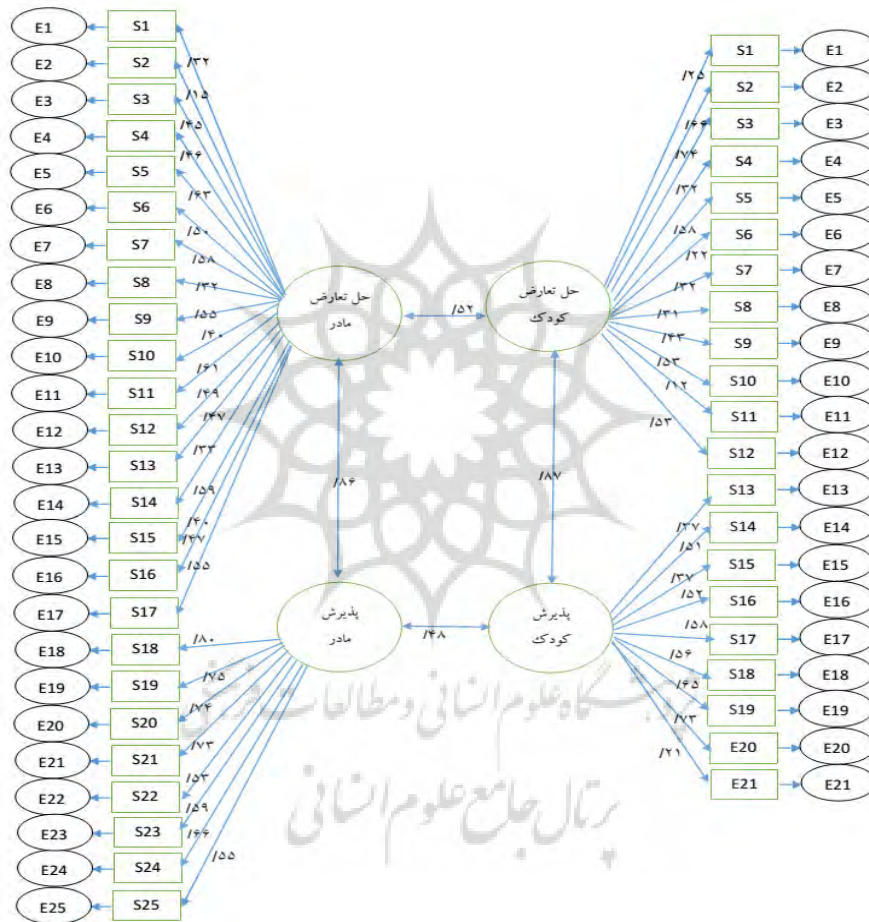
نام نسخه‌های ابزار	X ² /df	df	X ²	PNFI	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
ارزیابی فرزند از پدر	۲/۲۰	۲۶۳	۵۷۷/۵۵	۰/۸۵	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۶	۰/۰۷
ارزیابی فرزند از مادر	۲/۹۱	۲۶۴	۷۹۶/۰۶	۰/۷۹	۰/۹۶	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۰۶
ارزیابی پدر از فرزند	۲/۷۶	۱۴۴	۲۹۸/۷۵	۰/۷۹	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۰۷
ارزیابی مادر از فرزند	۲/۷۵	۱۶۷	۴۵۹/۲۰	۰/۷۷	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۰۷

شاخص‌های برازش مدل دوعاملی پرسش‌نامه‌های PACHIQ-R در جدول ۴ نشان داده شده است. شاخص‌های کلی برازش به دست آمده از نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان می‌دهد که مدل دوعاملی از ۴ نسخه با داده‌ها برازش دارد. شاخص مجذور خی نسبی در هر ۴ نسخه بین ۲-۳ به دست آمده که تقریباً در بازه مقدار مطلوب قرار دارد. مقدار قابل قبول برای شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) و شاخص برازش تطبیقی (CFI) بالاتر از ۰/۹۰ است که در یافته‌ها نشان می‌دهد در نسخه‌های این پرسش‌نامه مقادیر قابل قبول به دست آمده است. مقدار قابل قبول برای شاخص برازش مقتصد بالای ۰/۵۰ است که در این پژوهش مقدار آن در نسخه‌های PACHIQ-R در کران مطلوب است. ریشه میانگین مجذورات خطای باقیمانده برآورد (RMSEA) به عنوان مهم‌ترین و اصلی‌ترین شاخص برازش، بین ۰/۰۶ تا ۰/۰۷ به دست آمده است. مقدار قابل قبول برای RMSEA کمتر از ۰/۱۰ و مقدار مطلوب آن کمتر از ۰/۰۸ است که در این پژوهش (RMSEA) در کران مطلوب قرار دارد.

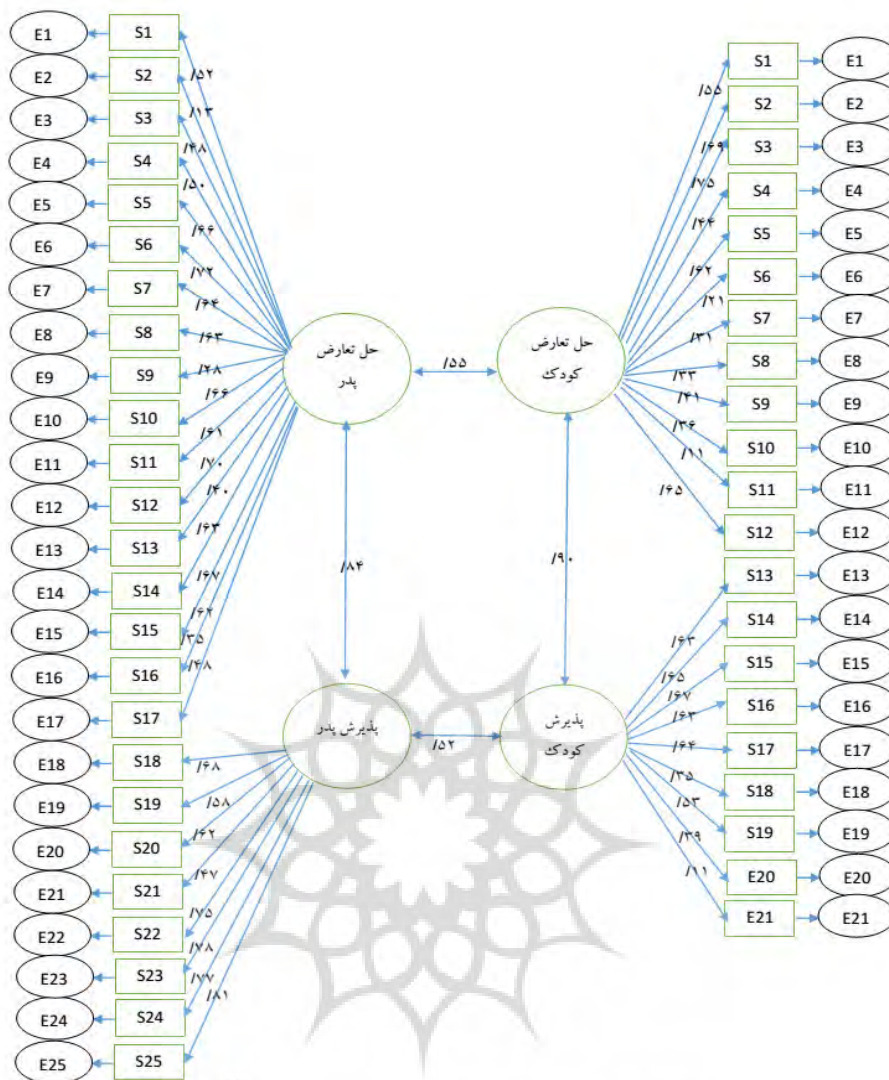
برای بررسی پایایی نسخه‌های پرسش‌نامه از روش بازآزمایی و همسانی درونی به شیوه آلفای کرونباخ استفاده شد. تعداد ۵۰ نفر با فاصله زمانی ۱۰ روز مورد بازآزمایی قرار گرفتند که میانگین سن پدران در این بازآزمایی ۴۵/۵۴ سال با انحراف استاندارد ۴/۳۳ و مادران با میانگین ۴۰/۰۶ سال و انحراف استاندارد ۴/۳۹، هم‌چنین میانگین سن فرزندان ۱۶/۴۰ با انحراف استاندارد ۱/۱۰ و ۲۵ نفر آن دختر و ۲۵ نفر آن پسر بودند.

میزان ارتباط نمرات بازآزمایی برای مقیاس حل مسئله فرزند با مادر و پذیرش فرزند با مادر به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۹۴ و حل مسئله فرزند با پدر و پذیرش فرزند با پدر به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۷ به دست آمد. در نسخه ارزیابی پدر از فرزند برای مقیاس‌های حل مسئله و پذیرش به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۹۱ و در نسخه ارزیابی مادر از فرزند برای مقیاس‌های حل مسئله و پذیرش به ترتیب ۰/۹۶ و ۰/۹۶ به دست آمد.

برای بررسی روایی نسخه‌های پرسش‌نامه PACHIQ-R ارتباط بین نسخه‌های همسو مشابه بررسی شد. دو مدل ساختاری ارائه گردید و رابطه ساختاری سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی فرزند از پدر با سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی پدر از رابطه با فرزند در یک مدل (شکل ۱) بررسی شد. در مدل دیگری رابطه ساختاری سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی فرزند از مادر با سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی مادر از رابطه با فرزند (شکل ۲) بررسی شد.



شکل ۱: ضرایب استاندارد مدل ساختاری ارتباط سازه‌های نسخه ارزیابی فرزند از مادر با نسخه ارزیابی مادر از فرزند



شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل ساختاری ارتباط سازه‌های نسخه ارزیابی فرزند از پدر با نسخه ارزیابی پدر از فرزند

شکل ۱ ضرایب استاندارد مدل ساختاری ارتباط سازه‌های نسخه ارزیابی فرزند از رابطه با مادر با نسخه ارزیابی مادر از رابطه با فرزند و شکل ۲ ضرایب استاندارد مدل ساختاری ارتباط سازه‌های نسخه ارزیابی فرزند از رابطه با پدر با نسخه ارزیابی پدر از رابطه با فرزند را نشان می‌دهد. بارهای عاملی استاندارد در کران قابل قبول بالای ۰/۳ قرار دارند. سؤالاتی که نمره‌گذاری معکوس دارند با پیشوند ۲ مشخص شده‌اند.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل ساختاری ارتباط سازه‌های پرسش‌نامه والدین با فرزند در PACHIQ-R

مدل	X2/df	df	X2	PNFI	GFI	AGFI	RMSEA
شکل ۱	۲/۳۲	۹۲۹	۲۱۷۵/۳۶	۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۸۹	۰/۰۶
شکل ۲	۲/۴۱	۹۲۹	۲۲۳۹/۸۲	۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۸۹	۰/۰۶

شاخص‌های برازش مدل ساختاری ارتباط سازه‌های پرسش‌نامه والدین با فرزند PACHIQ-R در جدول ۳ آمده است. دو مدل ساختاری ارائه گردید و رابطه ساختاری سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی فرزند از پدر با سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی پدر از رابطه با فرزند در یک مدل (شکل ۱) بررسی شد و در مدل دیگری رابطه ساختاری سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی فرزند از مادر با سازه‌های پرسش‌نامه ارزیابی مادر از رابطه با فرزند (شکل ۲) بررسی شد. مجذور کای نسبی (X^2/df) در کران مقبول ۲-۳ قرار دارد و ریشه میانگین مجذورات خطای باقیمانده برآورد (RMSEA) به عنوان مهم‌ترین و اصلی‌ترین شاخص برازش، ۰/۰۶ به دست آمده است که نشانگر برازش قابل قبول مدل است.

جدول ۶: ماتریس ضرایب کواریانس سازه‌های پرسش‌نامه والدین با فرزند در PACHIQ-R

مسیر رابطه	ضرایب کواریانس	ضرایب همبستگی	S.E.	C.R.
مدل ۱	حل تعارض در فرزند \rightarrow پذیرش در فرزند	۰/۳۴۷	۰/۰۴۵	۷/۷۶۸
	حل تعارض در پدر \rightarrow پذیرش در پدر	۰/۳۶۵	۰/۰۴۷	۷/۸۳۶
	حل تعارض در فرزند \rightarrow حل تعارض در پدر	۰/۰۸۳	۰/۰۱۳	۶/۳۵۱
	پذیرش در فرزند \rightarrow پذیرش در پدر	۰/۰۷۶	۰/۰۱۴	۵/۴۰۰
مدل ۲	حل تعارض در فرزند \rightarrow پذیرش در فرزند	۰/۳۴۰	۰/۰۴۴	۷/۷۰۹
	حل تعارض در مادر \rightarrow پذیرش در مادر	۰/۴۳۴	۰/۰۴۶	۹/۴۶۴
	حل تعارض در فرزند \rightarrow حل تعارض در مادر	۰/۰۹۳	۰/۰۱۵	۶/۲۱۵
	پذیرش در فرزند \rightarrow پذیرش در مادر	۰/۰۸۴	۰/۰۱۵	۵/۶۰۷

مطابق الگوی نسخه اصلی (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲)، ارتباط بین سازه‌های پرسش‌نامه‌ها بررسی و به عنوان شاخص روایی گزارش شد. جدول ۶ ماتریس ضرایب کواریانس و ضرایب همبستگی سازه‌های پرسش‌نامه والدین با فرزند در PACHIQ-R نشان می‌دهد. تمام ضرایب همبستگی مثبت و معنی‌دار ($C.R > 2/58$) به دست آمده است.

بحث

هدف از پژوهش حاضر بررسی ساختار عاملی (روایی سازه) و پایایی مقیاس تعامل والد - فرزندی در خانواده‌های ایرانی بود. PACHIQ-R فرم کوتاه شده نسخه‌های قبلی است که دارای ۳۰ آیتم هستند، ولی در نسخه PACHIQ-R (والدین متشکل از ۲۱ و نسخه فرزندان ۲۵ آیتم) می‌باشد. هم‌چنین ساختار عاملی در میان پدر، مادر و فرزندان باثبات‌تر است.

در پژوهش سازندگان PACHIQ-R همبستگی بالایی بین نمرات عامل‌ها در فرم پدر، فرم مادر و فرم فرزندان دیده می‌شود (لانگ و همکاران، ۲۰۰۲). یافته‌های پژوهش حاضر نیز (شکل ۱-۲ و جدول ۴) نشان

دادند که در هر سه فرم (پدر، مادر و فرزند) ساختار دوعاملی تأیید می‌شود. از این نظر ساختار عاملی به دست آمده در این پژوهش با یافته‌های تحلیل عاملی در پژوهش لانگ و همکاران (۲۰۰۲) همسو است. در مطالعات لانگ و همکاران (۲۰۰۲)، یک مدل دوعاملی برای نسخه والدین در نظر گرفته شده است که در نسخه فعلی نیز دو عامل مشابه مشاهده شد. همچنین ساختار دوعاملی مشابهی، در نسخه فرزند دیده می‌شود. بنابراین ساختار عاملی از لحاظ تعداد عامل‌های به دست آمده و مفهوم عامل‌ها مشابه است. نتایج پژوهش پارک و همکاران (۲۰۰۹) نیز نشان می‌دهد که ارزش‌های مورد نظر مادران برای انتقال به فرزندان در میان فرهنگ‌های مختلف تشابه و تفاوت‌هایی دارد. در پژوهش لانگ، بلانک و ویزز^{۶۶} (۱۹۹۸) ساختار یک عاملی به دست آمده که با یافته‌های پژوهش فعلی و پژوهش لانگ و همکاران (۲۰۰۲) همسو نیست. به زعم لانگ و همکاران (۲۰۰۲) این ناهم‌سویی ممکن است به این دلیل باشد که یافته‌های پژوهش لانگ از نمونه کلینیکی (بالینی) به دست آمده است، نه جمعیت نرمال، در حالی که یافته‌های فعلی و همچنین یافته‌های لانگ و همکاران (۲۰۰۲) در جمعیت نرمال به دست آمده است.

یافته‌های پژوهش (شکل ۱-۲) نشان داد ارتباط نسبتاً بالایی بین دو عامل در همه فرم‌ها وجود دارد، ولی از آنجایی که PACHIQ-R در تحقیقات قبلی لانگ و همکاران (۱۹۹۸)، در محیط کلینیکی و بالینی ارتباط کمی بین دو عامل مشاهده شده است، لذا توصیه می‌شود که به ویژه در نمونه‌های کلینیکی، پذیرش (احساسات) و حل تعارض (رفتار) از جنبه‌های متمایز روابط خانوادگی و به عنوان سازه‌هایی مرتبط ولی تفکیک شده در نظر گرفته شود و فقط از نمره‌های خرده‌مقیاس‌ها استفاده شود. اگرچه در جمعیت نرمال، نمره‌های کل ممکن است برای اهداف خاص و محدودی به کار گرفته شوند، اما با این وجود بنا بر پیشنهاد لانگ و همکاران (۲۰۰۲)، نمرات زیرمقیاس‌ها ترجیح داده می‌شوند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که بین نمرات پدران با فرزندان و مادران با فرزندان در عامل‌های پذیرش و حل تعارض ارتباط معنی‌داری وجود دارد که با یافته‌های لانگ و همکاران (۲۰۰۲) همسو است و نشانگر روایی ابزار نیز هست. همچنین نشان می‌دهد والدین و فرزندان درک نزدیکی از فضای ارتباطی بین خودشان دارند.

ویلسون و دوربین (۲۰۱۲) در پژوهش خود آورده‌اند که پاسخگویی والدین با انتظارات، شرایط مناسب، پرورش و تمایل فرزند برای احترام گذاشتن به والدین در ارتباط هستند که انتظارات درونی والدین باعث افزایش رفتارهای خودتنظیمی می‌شود. حمایت از استقلال داشتن فرزندان باعث پیشرفت آن‌ها در کار و تشویق کردن آن‌ها برای ارتباط با جامعه می‌شود. در مقابل، رفتارهای خصومت‌آمیز، اجباری و غیر قابل پیش‌بینی، بی‌توجهی و نادیده گرفتن والدین باعث می‌شود تا بر ارتباط بین آن‌ها تأثیر گذارد و سلامت فرزندان و استقلال آن‌ها را تضعیف کند.

بررسی اعتبار به شیوه بازآزمایی نیز نشان داد میزان ارتباط نمرات بازآزمایی با فاصله ۱۰ روز برای مقیاس حل مسئله و حل تعارض در هر سه فرم پدر، مادر و فرزند مطلوب و رضایت‌بخش بود که گویای ثبات نتایج در طول زمان است. در شیوه آلفای کرونباخ نیز در هر دو عامل هر سه فرم بالای ۰/۸۰ و مکفی به دست آمده است که نشان‌دهنده هماهنگی درونی این مقیاس است.

در مجموع می‌توان گفت که این مقیاس، ویژگی‌های اولیه آزمون روا و معتبر را داراست و می‌توان در موقعیت‌های پژوهشی و مشاوره‌ای از آن استفاده کرد. تعداد کم سؤالات پرسش‌نامه، این برتری را دارد که در زمان کم، اطلاعات لازم را به دست آورد و راهکارهای مناسب را در راستای بهبود آن ارائه کند. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، می‌توان به شرکت نکردن برخی از فرزندان و والدین در طرح اشاره کرد. از آنجا که ممکن است تفاوت فرهنگی میان شهر جویبار با سایر استان‌ها و شهرستان‌های کشور وجود داشته باشد، توصیه می‌شود تعمیم الگوی این تحقیق با سایر مناطق با احتیاط صورت گیرد. این پژوهش روی فرزندان مقطع متوسطه صورت گرفته و احتمال عدم امکان تعمیم به مقاطع دیگر تحصیلی وجود دارد. پیشنهاد می‌شود در آینده پژوهش‌هایی با خانواده‌های تک‌والدی (مادر یا پدر) صورت گیرد و تفاوت‌های بین انواع خانواده‌ها نیز بررسی شوند. به منظور اعتباربخشی بیشتر، ارتباط بین نمره‌های PACHIQ-R و داده‌های رفتاری به دست آمده از مشاهدات بررسی گردند.

لازم به ذکر است که متغیرهای بسیاری می‌تواند بر تعامل والد - فرزندی تأثیر بگذارد (مانند ویژگی‌های شخصیتی) که به دلیل ماهیت مسئله و طرح پژوهشی مورد استفاده، امکان کنترل آن‌ها وجود نداشت، لذا پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده، سایر متغیرهای مؤثر را نیز مورد بررسی قرار دهد. همچنین این تحقیق پیشنهاد می‌دهد که عملکرد نامرتب روانی فرزندان با ارتباط منفی والدین همراه با اختلال روانی در مادران مرتبط است. در این مطالعه، ارتباط بین عملکرد روانی والدین و نمرات PACHIQ-R فرزندان و والدین بررسی نشد، ممکن است تفاوت‌های بین پدرها و مادرها از این لحاظ دیده شود. بررسی نمرات PACHIQ-R در نمونه‌های خانواده‌هایی با اختلال‌های خاص مانند افسردگی و اختلال اضطرابی، جالب توجه خواهد بود.

سیاسگزاری

به رسم اخلاق و امانت‌داری علمی بدین وسیله از تمامی افرادی که در ترجمه و بازترجمه این پرسش‌نامه مساعدت داشتند و همچنین از مسئولان محترم آموزش و پرورش شهرستان جویبار مازندران و تمامی افراد شرکت‌کننده در پژوهش تشکر می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Bloosom, Fite, Frazer, Cooley & Evans
2. Gallarin & Alonso-Arbiol
3. Giordano, Johnson, Manning & Longmore
4. Fenning & Baker
5. Baker, Smith, Greenberg, Seltzer & Taylor
6. Fenning, Baker & Juvonen
7. Baker, Neece, Fenning, Crnic & Blacher
8. Carnes-Holt
33. Conservative
34. Park & Kwon
35. Kindness
36. Empathy
37. Sensitivity
38. Holloway & Nagase
39. Conform to Social Order
40. Personal Knowledge and Development

9. Castro-Schilo, Ferrer, Taylor, Robins, Conger & Widaman
10. Brophy-Herb, Zajicek-Farber, Bocknek, McKelvey & Stansbury
11. Samuelson, Krueger & Wilson
12. Wilson & Durbin
13. Leijten, Overbeek & Janssens
14. Baumrind
15. Maccoby & Martin
16. Demanding ness
17. Esponsiveness
18. Authoritarian
19. Authoritative
20. Permissive
21. Neglectful
22. Babiarz
23. Kelley, White, Milletich, Hollis, Haislip, ... & Henson
24. Stover, Hall, McMahon & Easton
25. Haskett, Stelter, Proffit & Nice
26. Lamb & Lewis
27. Mincy, Um & Turpin
28. Ramaekers & Suissa
29. Autonomous
30. Cheerful
31. Honest
32. Balanced
41. Graf, Röder, Hein, Müller & Ganzorig
42. Isaac, Annie & Prashanth
43. Tudge, Lopes, Piccinini, Sperb, Chippenda- Dansokho,...& Freitas Hossain
44. Hossain
45. Fuertes, Faria, Beeghly & Lopes-dos-Santos
46. Brown, Mangelsdorf & Neff
47. Martin, Ryan & Brooks-Gunn
48. Mestechkina, Son & Shin
49. Zaman
50. Takash & Al-Hassan
51. Pirmoradi
52. Zisser & Eyberg
53. Rhule, McMahon & Vando
54. Shanley & Niec
55. Gardner
56. Niec, Barnett, Prewett & Shanley
57. Lange, Evers, Jansen & Dolan
58. Child Rearing Practices Report
59. Shelton, Frick & Wootton
60. Alabama Parenting Questionnaire
61. Skinner, Steinhauer & Santa-Barbara
62. Function Assessment Measure
63. Parent-Child Interaction Questionnaire
64. acceptance
65. conflict
66. Lange, Blonk & Wiers

پیوست ۱- پرسشنامه PACHIQ-R

پرسشنامه PACHIQ-R فرم پاسخگویی فرزند در مورد مادر

ردیف	گزاره ها	هرگز	به ندرت	گاهی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه
۱	مادرم فکر می‌کند، نمی‌توانم هیچ‌کاری را خودم انجام دهم.					
۲	مادرم را به اسم کوچکش صدا می‌زنم.					
۳	مهم نیست مادرم چه می‌گوید، کارهایی را که خودم می‌خواهم انجام می‌دهم.					
۴	هر وقت که ایدهای دارم، مادرم به بیشترشان بی‌توجهی می‌کند.					
۵	مادرم مرا به خوبی درک نمی‌کند.					
۶	اغلب اوقات با مادرم اوقات خوشی داریم و می‌خندیم.					
۷	اغلب با مادرم مشکلاتی دارم که نمی‌توانیم حلش کنیم.					
۸	وقتی که من و مادرم در مورد موضوعی مخالفیم، قادریم در موردش صحبت کنیم.					
۹	بیشتر وقت‌ها آنچه که مادرم از من می‌خواهد را انجام می‌دهم.					
۱۰	مادرم به خواسته‌هایم به اندازه‌ی کافی توجه نمی‌کند.					
۱۱	هر وقت بخوام با مادرم حرف بزنم، گوش می‌کند.					
۱۲	هنگامی که مادرم می‌گوید کاری را انجام نده، به هر حال آن را انجام می‌دهم.					
۱۳	مادرم برایم خسته‌کننده است.					
۱۴	وقتی که مسائل را برایم توضیح می‌دهد حس خوبی دارم و خوشایند است.					
۱۵	مادرم اغلب کارهایی انجام می‌دهد که به نظرم بی‌فایده می‌رسد.					
۱۶	وقتی مادرم به من می‌گوید کاری را انجام نده، من هم آن را انجام نمی‌دهم.					
۱۷	وقتی مادرم مرا از بعضی کارها منع می‌کند، علت آن را درک می‌کنم.					
۱۸	من و مادرم به خوبی همدیگر را می‌فهمیم.					
۱۹	وقتی که مشکلی دارم، یا مادرم مشورت می‌کنم.					
۲۰	هنگامی از چیزی غمگینم مادرم به من آرامش می‌دهد.					
۲۱	مادرم در گفت‌وگو با من اکثراً لحن دوستانه‌ای دارد.					
۲۲	مادرم اغلب در مورد نحوه‌ی انجام امور و کارها نظر مرا می‌پرسد.					
۲۳	فکر می‌کنم مادرم از دانش بالایی برخوردار است.					
۲۴	به مادرم افتخار می‌کنم.					
۲۵	وقتی که کاری برای مادرم انجام می‌دهم، از من قدردانی می‌کند.					

نحوه نمره گذاری

سوالات این پرسشنامه از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره‌گذاری می‌شود، اما نمره‌گذاری سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷،

۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۲۲ به شکل معکوس صورت می‌گیرد.

خرده مقیاس حل تعارض (فرزند در رابطه با مادر): سوالات ۱ تا ۱۷ جزو خرده مقیاس حل تعارض است.

خرده مقیاس پذیرش (فرزند در رابطه با مادر): سوالات ۱۸ تا ۲۵ جزو خرده مقیاس پذیرش است.

پرسشنامه PACHIQ-R فرم پاسخگویی فرزند در مورد پدر

ردیف	گزاره ها	هرگز	به ندرت	گاهی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه
۱	پدرم فکر می‌کند نمی‌توانم هیچ‌کاری را خودم انجام دهم.					
۲	پدرم را به اسم کوچکش صدا می‌زنم.					
۳	مهم نیست پدرم چه می‌گوید، کارهایی را که خودم می‌خواهم انجام می‌دهم.					
۴	هر وقت ایده‌ای دارم، پدرم به بیشترشان بی‌توجهی می‌کند.					
۵	پدرم مرا به خوبی درک نمی‌کند.					
۶	اغلب اوقات با پدرم اوقات خوشی داریم و می‌خندیم.					
۷	اغلب با پدرم مشکلاتی دارم که نمی‌توانیم حلش کنیم.					
۸	وقتی که من و پدرم در مورد موضوعی یا هم مخالفیم قادریم در موردش صحبت کنیم.					
۹	بیشتر وقتها آنچه که پدرم از من می‌خواهد را انجام می‌دهم.					
۱۰	پدرم به خواسته‌هایم به اندازه‌ی کافی توجه نمی‌کند.					
۱۱	هر وقت بخواهم با پدرم حرف بزنم، گوش می‌کند.					
۱۲	هنگامی که پدرم می‌گوید کاری را انجام نده، به هر حال آن را انجام می‌دهم.					
۱۳	پدرم بی‌ارزش خسته‌کننده است.					
۱۴	وقتی پدرم مسائل را برایم توضیح می‌دهد، حسن‌خویی دارم و خوشایند است.					
۱۵	پدرم اغلب کارهایی انجام می‌دهد که به نظرم بی‌فایده می‌رسد.					
۱۶	وقتی که پدرم می‌گوید کاری را انجام نده، من هم انجام نمی‌دهم.					
۱۷	وقتی پدرم مرا از بعضی کارها منع می‌کند، علت آن را درک می‌کنم.					
۱۸	من و پدرم به خوبی همدیگر را می‌فهمیم.					
۱۹	وقتی مشکلی دارم، با پدرم مشورت می‌کنم.					
۲۰	هنگامی که از چیزی غمگینم، پدرم به من آرامش می‌دهد.					
۲۱	پدرم در گفت‌وگو یا من اکثراً لحن دوستانه‌ای دارد.					
۲۲	پدرم اغلب در مورد نحوه‌ی انجام امور و کارها نظر مرا می‌پرسد.					
۲۳	فکر می‌کنم پدرم از دانش بالایی برخوردار است.					
۲۴	به پدرم افتخار می‌کنم.					
۲۵	وقتی کاری برای پدرم انجام می‌دهم از من قدرهائی می‌کند.					

نحوه نمره‌گذاری

سوالات این پرسشنامه از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره‌گذاری می‌شود. نمره‌گذاری سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۲۲ به صورت معکوس می‌باشد.

خرده مقیاس حل تعارض (فرزند در مورد رابطه با پدر): مجموع سوالات ۱ تا ۱۷ خرده‌مقیاس حل تعارض است.

خرده مقیاس پذیرش (فرزند در مورد رابطه با پدر): مجموع سوالات ۱۸ تا ۲۵ خرده‌مقیاس پذیرش است.

پرسشنامه PACHIQ-R فرم پاسخگویی والد (پدر و مادر) در مورد فرزند

ردیف	گزاره ها	هرگز	به ندرت	گاهی اوقات	بیشتر اوقات	همیشه
۱	وقتی برلیم کاری انجام می‌دهد، آشکارا از فرزندم قدردانی می‌کنم.					
۲	تعارضات بسیاری بین من و فرزندم وجود دارد که نمی‌توانیم آن را حلش کنیم.					
۳	من اغلب از فرزندم ناراضی هستم.					
۴	مایل نیستم به آنچه فرزندم در گذشته انجام داده گوش دهم.					
۵	وقتی تمام روز را با فرزندم صرف می‌کنم او مرا عصبی می‌کند.					
۶	وقتی فرزندم حوصله‌ی مرتب‌کردن اتاقش را ندارد، من او را مجبور به این کار نمی‌کنم.					
۷	به نظر می‌رسد فرزندم فکر می‌کند او رئیس‌خانه است.					
۸	از فرزندم انتقاد قبول نمی‌کنم.					
۹	فرزندم واقعا به من اعتماد می‌کند.					
۱۰	فرزندم تقریباً هر روز قوانین خانه را می‌شکند و نقض می‌کند.					
۱۱	اگر فرزندم آنچه می‌گویم را انجام ندهد باعث رنجش نمی‌شود.					
۱۲	من تصمیم می‌گیرم که فرزندم کدام دوستش را انتخاب کند.					
۱۳	من به فرزندم افتخار می‌کنم.					
۱۴	وقتی چیزی را توضیح می‌دهم فرزندم گوش می‌کند.					
۱۵	از فرزندم تعریف و تمجید می‌کنم.					
۱۶	برای گوش دادن به فرزندم وقت اختصاص می‌دهم.					
۱۷	من دوست دارم به داستان های فرزندم گوش دهم.					
۱۸	هنگامی که عقیده فرزندم با من فرق دارد، بر سرش فریاد می‌زنم.					
۱۹	به سختی می‌توانم میحی برای گفت‌وگو پیدا کنم که برای فرزندم خوشایند باشد.					
۲۰	از صمیمیت فیزیکی با فرزندم لذت می‌برم.					
۲۱	اغلب وقتی فرزندم ناراحت است، نمی‌توانم بفهمم چه شده‌است.					

نحوه نمره‌گذاری (نمره پدر و مادر جداگانه محاسبه گردد)

سوالات این پرسشنامه از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره‌گذاری می‌شود. سوالات معکوس شامل سوالات ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۸، ۱۹، ۲۱ می‌باشد.

خرده مقیاس حل تعارض (پدر/ مادر در مورد رابطه با فرزند): سوالات ۱ تا ۱۲ جزو خرده مقیاس حل تعارض است.

خرده مقیاس پذیرش (پدر/ مادر در مورد رابطه با فرزند): سوالات ۱۳ تا ۲۱ خرده مقیاس پذیرش است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

پیرمرادی، س. (۱۳۸۳). روان‌شناسی فرهنگی و روان‌شناسی خانواده ایرانی. اصفهان: موسسه انتشارات همام.

- Babiarz, S. J. (2009). *Relationship of teacher's parenting style to instructional strategies and student achievement*. Unpublished doctoral dissertation, University of Southern California.
- Baker, B. L., Neece, C. L., Fenning, R. M., Crnic, K. A., & Blacher, J. (2010). Mental disorders in five-year-old children with or without developmental delay: Focus on ADHD. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 39(4), 492-505.
- Baker, J. K., Smith, L. E., Greenberg, J. S., Seltzer, M. M., & Taylor, J. L. (2011). Change in maternal criticism and behavior problems in adolescents and adults with autism across a 7-year period. *Journal of Abnormal Psychology*, 120(2), 465-475.
- Baumrind, D. (1971). *Current Patterns of Parental Authority: Developmental Psychology Monographs*. USA: American Psychological Association.
- Blossom, J. B., Fite, P. J., Frazer, A. L., Cooley, J. L., & Evans, S. C. (2016). Parental psychological control and aggression in youth: Moderating effect of emotion dysregulation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44, 12-20.
- Brophy-Herb, H. E., Zajicek-Farber, M. L., Bocknek, E. L., McKelvey, L. M., & Stansbury, K. (2013). Longitudinal connections of maternal supportiveness and early emotion regulation to children's school readiness in low-income families. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 4(1), 2-19.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., & Neff, C. (2012). Father involvement, paternal sensitivity, and father-child attachment security in the first 3 years. *Journal of Family Psychology*, 26(3), 421-430.
- Carnes-Holt, K. (2012). Child-parent relationship therapy for adoptive families. *The Family Journal*, 20(4), 419-426.
- Castro-Schilo, L., Ferrer, E., Taylor, Z. E., Robins, R. W., Conger, R. D., & Widaman, K. F. (2013). Parents' optimism, positive parenting, and child peer competence in Mexican-origin families. *Parenting, Science and Practice*, 13(2), 95-112.
- Fenning, R. M., & Baker, J. K. (2012). Mother-child interaction and resilience in children with early developmental risk. *Journal of Family Psychology*, 26(3), 411-420.
- Fenning, R. M., Baker, B. L., & Juvonen, J. (2011). Emotion discourse, social cognition, and social skills in children with and without developmental delays. *Child Development*, 82(2), 717-731.
- Fuertes, M., Faria, A., Beeghly, M., & Lopes-dos-Santos, P. (2015). The effects of parental sensitivity and involvement in caregiving on mother-infant and father-infant attachment in a Portuguese sample. *Journal of Family Psychology*, 30(1), 147-156.
- Gallarin, M., & Alonso-Arbiol, I. (2012). Parenting practices, parental attachment and aggressiveness in adolescence: A predictive model. *Journal of Adolescence*, 35(6), 1601-1610.
- Gardner, F. (2000). Methodological issues in the direct observation of parent-child interaction: Do observational findings reflect the natural behavior of participants? *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3(3), 185-198.
- Giordano, P. C., Johnson, W. L., Manning, W. D., & Longmore, M. A. (2016). Parenting in adolescence and young adult intimate partner violence. *Journal of Family Issues*, 37(4), 443-465.

- Graf, F. A., Röder, M., Hein, S., Müller, A. R., & Ganzorig, O. (2014). Cultural influences on socialization goals and parenting behaviors of mongolian parents. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 45*(8), 1317-1327.
- Haskett, M. E., Stelter, R., Proffit, K., & Nice, R. (2012). Parent emotional expressiveness and children's self-regulation: Associations with abused children's school functioning. *Child Abuse & Neglect, 36*(4), 296-307.
- Holloway, S. D., & Nagase, A. (2014). Child Rearing in Japan. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 59-76). Netherlands: Springer.
- Hossain, Z. (2014). Parental beliefs and fathers' and mothers' roles in Malaysian families. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 77-90). Netherlands: Springer.
- Isaac, R., Annie, I. K., & Prashanth, H. R. (2014). Parenting in India. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 39-45). Netherlands: Springer.
- Kelley, M. L., White, T. D., Milletich, R. J., Hollis, B. F., Haislip, B. N. ... & Henson, J. M. (2016). Youth emotional reactivity, interparental conflict, parent hostility, and worrying among children with substance-abusing parents. *Journal of Child and Family Studies, 25*(3), 1024-1034.
- Lamb, M. E., & Lewis, C. (2004). The development and significance of father-child relationships in two-parent families. In M. E. Lamb (Ed.), *the Role of the Father in Child Development*. (pp. 272-307). Hoboken, N.J.: Wiley.
- Lange, A., Blonk, R., & Wiers, R. (1998). The Parent-Child Interaction Questionnaire, PACHIQ. *Clinical Psychology and Psychotherapy, 5*(3), 187-198.
- Lange, A., Evers, A., Jansen, H., & Dolan, C. (2002). PACHIQ-R: The parent-child interaction questionnaire-revised. *Family Process, 41*(4), 709-722.
- Leijten, P., Overbeek, G., & Janssens, J. M. (2012). Effectiveness of a parent training program in (pre) adolescence: Evidence from a randomized controlled trial. *Journal of Adolescence, 35*(4), 833-842.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology, Socialization, Personality and Social Development (Vol. 4)*. (pp. 1-101). New York: Wiley.
- Martin, A., Ryan, R. M., & Brooks-Gunn, J. (2010). When fathers' supportiveness matters most: Maternal and paternal parenting and children's school readiness. *Journal of Family Psychology, 24*(2), 145-155.
- Mestechkina, T., Son, N. D., & Shin, J. Y. (2014). Parenting in Vietnam. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 47-57). Netherlands: Springer.
- Mincy, R., Um, H., & Turpin, J. (2016). Effect of father engagement on child behaviors. In McHale, S. M., King, V., Van Hook, J., & Booth, A. (Eds.), *Gender and Couple Relationships*. (pp. 141-159). Switzerland: Springer International Publishing.
- Niec, L. N., Barnett, M. L., Prewett, M. S., & Shanley, C. J. R. (2016). Group parent-child interaction therapy: A randomized control trial for the treatment of conduct problems in young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 84*(8), 682-698.
- Park, J. H., & Kwon, Y. I. (2009). Parental goals and parenting practices of upper-middle-class Korean mothers with preschool children. *Journal of Early Childhood Research, 7*(1), 58-75.

- Pirmoradi, S. (2004). [*Cultural Psychology and Psychology of Iranian Families*]. Isfahan: Homam Publication Institute [in Persian].
- Ramaekers, S., & Suissa, J. (2012). *The Claims of Parenting: Reasons, Responsibility and Society*. Netherlands: Springer.
- Rhule, D. M., McMahon, R. J., & Vando, J. (2009). The acceptability and representativeness of standardized parent-child interaction tasks. *Behavior Therapy, 40*(4), 393-402.
- Samuelson, K. W., Krueger, C. E., & Wilson, C. (2012). Relationships between maternal emotion regulation, parenting, and children's executive functioning in families exposed to intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence, 27*(17), 3532-3550.
- Shanley, J. R., & Niec, L. N. (2011). The contribution of the dyadic parent-child interaction coding system (DPICS) warm-up segments in assessing parent-child interactions. *Child and Family Behavior Therapy, 33*(3), 248-263.
- Shelton, K. K., Frick, P. J., & Wootton, J. (1996). Assessment of parenting practices in families of elementary school-age children. *Journal of Clinical Child Psychology, 25*(3), 317-329.
- Stover, C. S., Hall, C., McMahon, T. J. & Easton, C. J. (2012). Fathers entering substance abuse treatment: An examination of substance abuse, trauma symptoms and parenting behaviors. *Journal of Substance Abuse Treatment, 43*(3), 335-343.
- Takash, H., & Al-Hassan, S. (2014). Parenting in Jordan. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 207-212). Netherlands: Springer.
- Tudge, J. R. H., Lopes, R. S. C., Piccinini, C. A., Sperb, T. M., Chipenda-Dansokho, S., ... Freitas, L. B. L. (2013). Child-rearing values in southern Brazil: Mutual influences of social class and parents' perceptions of their children's development. *Journal of Family Issues, 34*(10), 1379-1400.
- Wilson, S., & Durbin, C. E. (2012). The Laboratory Parenting Assessment Battery: Development and preliminary validation of an observational parenting rating system. *Psychological assessment, 24*(4), 823-832.
- Zaman, R. M. (2014). Parenting in Pakistan: An Overview. In H. Selin (Ed.), *Parenting across cultures: Child rearing, motherhood and fatherhood in non-western cultures*. (pp. 91-104). Netherlands: Springer.
- Zisser, A., & Eyberg, S. M. (2010). Treating oppositional behavior in children using parent-child interaction therapy. In A. E. Kazdin, & J. R. Weisz (Eds.), *Evidence-Based Psychotherapies for Children and Adolescents*. (pp. 179-193). New York: Guilford.